

Friss, tavaszi szelek lobogtatják a május 1-ét ünneplő munkások vöröslő zászlóit világszerte. Szíveiket eltölti a szabadság érzete és szép munkásjövőkbe vetett bizodalunk. Emlékezzünk ezen a napon a régmúlt május elsejekre is.

Az 1917-es Nagy Októberi Forradalom nyomán a Szovjetunió tengersok küzdelem, harc és véres áldozatok árán — a világ fejlődésének döntő tényezője lett. Felszabadított sok elnyomásban élő népet. Segítette őket a szabad, független, önálló államuk megteremtésében; politikai, gazdasági és kulturális téren egyaránt. Hazánk is így szabadult fel a fasiszta, feudális elnyomás és kizsákmányolás alól 1945-ben. *Igy szabadult fel ismét 1956-ban, amikor is a korábban megdöntött, a magyar dolgozókat kiuzsorázó fasiszta és feudális reakció, kihasznáva a szocialista állam építésénél létrejött hibákat és mulasztásokat, vissza akarta állítani népellenes uralmát.* E helyütt is tegyük le halánk, szeretetünk és megbecsülésünk egy-egy virágszálát a hős szovjet nép és derék katonái elé, akik kétszer szabadították meg a magyar dolgozókat a népelnyomó, reakciós rendszertől.

A történelem feljegyzései szerint a munkásosztály első május elsejei demonstrációja (1531) egy olaszországi Lucca nevű városban történt, ahol a selyemszövő munkások tüntettek és a bérminimum bevezetését követelték. Majd 1889-ben a párizsi kongresszus mondta ki, a munkásosztály a nyolcórás napi munkaidőért és különböző munkásvédelmi intézkedésekért minden év május 1-én munkásünnettel tüntet és harcol megvalósításukért. *Igy lett május 1-e a világ minden táján élő dolgozók közös ünnepévé. A harc megindulása idején nyilvánvaló lett az is, hogy politikai hatalom nélkül a dolgozók szociális viszonyainak alapvető megjavítása nem érhető el.*

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Május elseje régen és ma

Írta: Kisházi Ödön

Forrás:

Képalbum

1917. V. 1.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

37. 78

Hely

Idő

"1917/1918"

Személy

Helyszám

Az 1900—1910-es években 10—12 óras volt a munkanap, de előfordult 14 óras munkaidő is. Az ipari tanulók 10 óras munkaidő után három tanórára, vasárnap délelőtt 8—1-ig jártak tanonciskolába. 1918-ig intézményes betegségi, baleseti biztosítás, kórházi orvosi, gyógyszerellátás egyáltalán nem volt. 1910-től a munkásság saját anyagi erejéből létesített kismérvű segélyezést a szakszervezetek útján. Egy-egy halálestet a gyászon túlmenően, hosszú időre eladósította és súlyos nélkülölésbe döntötte a családot; az özvegy maga és árvái részére sehonnan támogatást nem kapott. *1934-ig Magyarországon sem rokkant, sem öregségi biztosítás nem volt,* kivéve az állami alkalmazottakét, akik viszont a dolgozók alig 15 százalékát tették ki. *A dolgozó nő törvény nem védte.* A szülő nő 1918-ig a szülést megelőzően semmiféle segélyben nem részesült, ezt követően pedig a mainak mintegy harmada illette meg segélyként.

A lakáshelyzet is döbbenetes volt. Sufnikban, hulladék és ócska vaslemezekből összetakolt, földbe vájt viskókban laktak emberek, családok. Bár volt üres lakás, a háziúr, aki bármikor felemelhetette a lakbért, vagy felmondhatta a lakbérletet, csak olyan családoknak adta ki az üres lakást,

amelyekben egyáltalán nem volt, vagy kevés számú gyermek volt. Ha mégis kiadta a lakást többgyermekes családnak, úgy lényegesen felemelte a lakbért, mondván, hogy a gyermekek rongálják a lakást, a házat. *Az üzemi higiénia, mosdó, öltöző 1918-ig ismeretlen fogalom volt.* A gyárakban fekete lemezből összetakolt, tepsiszzerű edényben, vagy olajos vödörökben mosakodtak. Öltöző hiányában a ruhát a szenny és a por lepte a műhelyben. A gyári fürdés ismeretlen volt.

Az első világháború után a szociálpolitikai ellátás terén csekély javulás következett be, de a fizetéses szabadságról, üdülésről szó sem esett. *Az ország legszebb üdülői csak a kiváltságosak rendelkezésére állottak.* A lillafüredi, galvafetői, a szép balatonpart menti és megannyi más üdülőbe és szanatóriumba a dolgozók legfeljebb alkalmazottként, cselédként és portásként juthattak be. Az urak, a pénzes emberek dőzsölését szolgálták az üdülők. Ma az ország lecszebb üdülői nyitva állnak dolgozóink előtt. *Az idén 160 ezer dolgozó vesz részt a szervezett üdülésben, az önköltségnél is alacsonyabb költség-hozájárával.* Az 1940-es évek elején történt először némi kísérlet a fizetéses szabadság bevezetésére. *de ezt oly súlyos feltételekhez kötöt-*

ták, hogy csuabán a dolgozók 8—10 százalékát érintette.

Mindez nemcsak Magyarországon volt így, hanem bizonyos időbeni eltolódással az egész kapitalista világban is. Enyhülés a szociális ellátatlanság terén csak akkor és ott keletkezett, amikor és ahol a dolgozók erős szakszervezettel és harcos fellépéssel kikényszerítették az embertelenül súlyos hiányosságok mérséklését. *De ez nagy és súlyos harcokkal járt.* Elegendő elgondolnunk, 1906, 1908, 1912 és más esztendőkből milyen véres harcok folytak szerte az országban, de főleg Budapesten. A mai Váci út, Bajcsy-Zsilinszky út, Tanács körút, Rákóczi út, Kőbányai út köveit hányzor borította a csendőr-, rendőr- és huszárkardok által összekaszabolt tüntető dolgozók vére, a há-

rom nyolcasért (8 óra munkaidő, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás), az általános titkos választójog, a sajtószabadság, a társadalombiztosítás, a szociális ellátás biztosítása eléréseért. Mily nagy volt azok száma, akiket a sztrájkokban való részvétel vagy sztrájkok szervezése miatt elbocsátottak és akiknek a munkába helyezkedését az egész országban megakadályozták. *Mennyi sok becsületes, a dolgozók igazáért, emberibb életkörülmé-*

nyeiért küzdő harcost börtönöztek be, vagy toloncoltak ki vidékre és mennyi könny, szenvedés, nélkülözés, tragédia keletkezett mindezek nyomán. Hányszor borították fel a dolgozók a villamosokat a magas viteldíj miatt! Hány-szor szerveztek lakbérfizetési sztrájkot az uzoralakbérék elleni tiltakozásul!

Mai fiataljaink, de a középkorúak sem emlékeznek már vissza a régi időkre, amikor egy vékony réteg tozódása és egy másik vékony réteg elviselhető életmódja mellett a dolgozók nagy tömege igénytelen, kulturálatlan, meg-alázó életkörülmények közt morzsolta le életét. Ma alapvetően változott meg dolgozó népünk helyzete. Amíg régen a reakció fasiszta rendőrsége letépte a május 1-én viselt vörös székfűt, nyakkendőt, tartóztatta és megkardlapozta, gumibotozta a békésen ünneplőket, tüntetőket: addig ma szabadon, szívvel-lelket örömteljes érzéssel eltöltő ünnepet ülnék május 1-én, a munkadicsőségének, gazdag eredményének ünnepét. Erre a döntő különbségre, mint a munkáshatalom egyik vívmányára joggal figyelnek fel a nyugati államokban élő dolgozó testvéreink is.

Jó és eredményes úton haladó szocialista országépité-

sünk már is messze tart a régi, embertelen élettől. Szebben, jobban és kulturáltabban élünk, mint korábban bármikor. Csak rajtunk, magyar dolgozókon múlik, hogy a teljes, boldog, békés életet jelentő célt mikor érjük el. Változott körülmény között, de igen döntő jelentősége van ma is annak a politikai vezetésnek, amelyet a párt biztosít és annak a mozgalomnak, amelyet a szakszervezetek szerveznek a májusi program-pontoknak, a szocializmus építésének megvalósítására.

Ebben a nagy harcunkban óriási segítség, hogy együtt vívjuk nagy és igaz barátunkkal, a szovjet néppel és az egész szocialista tábor népeivel. Ennek tudatában emlékezünk és kiáltjuk: »Világ proletárjai egyesüljete!» a boldog, szabad élet kiharcolásáért, a világbéke biztosításáért!